

Afstudeervoorstel - Tjeerd Muller

Beeld: tijdens opnames van *Stormvloed in De Schelphoek* (2018)

INHOUD

- 1 Situatieschets / Probleemstelling
  - 2 Doel en doelgroep
  - 3 Onderzoeksvraag
  - 4 Methode van onderzoek
  - 5 Timeline
  - 6 Stakeholders Project 3
  - 7 Kunsteducatief product
- Bronnen

1 Situatieschets / probleemstelling

Als documentairemaker heb ik ontdekt dat de persoonlijke verhalen van andere mensen en de zoektocht naar zichzelf daarin als een reflectiemiddel kunnen werken voor mijn eigen (verborgen) thema's. Na het maken van twee van mijn langere film(s) kwam stevast de terugkoppeling van personen die als onderwerp hadden meegedaan een vorm van opluchting voelde omdat zij hun verhaal hadden gedaan. Na al die jaren konden ze praten over iets wat ze altijd bij zich hadden gedragen. Na al die jaren kwam ik tot de conclusie dat het ook wat met mij deed. Ik functioneerde als een soort luisterend oor en verbindende factor tussen familieleden, slachtoffers en nabestaanden. Maar wat nou als mensen dit in microvorm zélf zouden kunnen doen? Niet een traject van twee jaar om vertrouwen op te bouwen. Geen enorme lange weg afleggen, maar snel naar de kern. Hun eigen verhaal vertellen en daarmee bepaalde weggestopte gevoelens eruit gooien?

In de praktijk van GGZ en therapeutische landschap van tegenwoordig zijn psychologen, therapeuten, coaches en andere (sociaal) deskundigen actief. De belangrijkste en meest gebruikte methodiek blijven de gesprekken. Het zijn gesprekken 1-op-1 of in groepsessies. Omdat ik bij het maken van documentaires, vanuit mijn eigen maakproces, heb ervaren dat je hiermee ook (onbewust) een proces in gang zet van informatieverwerking en emotie regulatie, vond ik het heel interessant om te onderzoeken of ik dit ook in een gekaderde werkvorm zou kunnen gieten en laten ervaren door deelnemers. Ik begon daarbij met media-studenten, maar ben daarna mijn aandacht gaan verleggen naar andere doelgroepen.

Het dilemma waar veel jongeren mee worstelen is dat ze niet kunnen/willen praten over bepaalde onderwerpen. Door het maken van een filmpje kunnen ze op laagdrempelige wijze een persoonlijk verhaal in elkaar zetten en dit presenteren aan elkaar. Hierdoor kan een gesprek dat normaal niet plaats zou vinden makkelijker op gang komen. Een bijkomend positief effect kan zijn dat er zelf inzichten ontstaan die een bepaalde mate van onzekerheid kunnen wegnemen.

De jeugd van tegenwoordig communiceert voor een groot deel met elkaar via schermen. Het uiten van emoties, bespreken van thema's, losmaken van gevoelens, het gebeurt al veel via een scherm. Hoe mooi is het dan als we dit middel inzetten om een gepersonaliseerd verhaal te delen met de buitenwereld. Dit kan heel interessant zijn voor verschillende doelgroepen. Daarnaast is er overlap met andere disciplines en is de methodiek straks laagdrempelig en bereikbaar voor diverse partijen.

In mijn proces van afgelopen anderhalf jaar merk ik op vele uiteenlopende terreinen een interesse in het concept. Maar graag wil ik ontwikkelen dat het niet alleen een concept is maar ook echt een methode die stimuleert tot dialoog en zelfinzicht geeft. Inzetbaar in verschillende (onderwijs) of reflectieve situaties.

Tijdens docudidactiek gaan deelnemers aan de slag met het maken van een mini-documentaire over een bepaald thema, om tot nieuwe inzichten kunnen komen. De focus ligt daarbij op het maakproces en de reflectie achteraf. Het maakproces moet ervoor zorgen dat er barrières worden weggenomen om met elkaar in gesprek te komen over onderwerpen die anders moeilijk bespreekbaar zijn. De output is een (concept) mini-documentaire over een persoonlijk thema. Het is niet noodzakelijk dat de deelnemers verstand of kennis van camera of montage hebben. Het gaat om het proces en het verhaal. Aan het einde van de workshop presenteren de deelnemers de verhalen aan elkaar en volgt een nagesprek.

Iedereen beleeft er plezier aan om een eigen audiovisueel verhaal te vertellen over een onderwerp of thema wat hij/zij interessant vindt. Het triggert vaak een urgentie in personen

om bijvoorbeeld iets aan de kaak te stellen of een andere blik op iets te werpen, dat leeft bij iedereen. Tijdens het maken ontdekken ze vervolgens eigenschappen over zichzelf of worden bepaalde inzichten bevestigd of bijgesteld. De nabespreking zorgt voor een vorm van kritische reflectie op het onderwerp en hoe de persoon zelf daarin staat.

Als inspiratie op bovenstaande heb ik werkvormen en achtergrond informatie gelezen uit het volgende boek Budde, E. (2008). *Wat woorden niet kunnen zeggen: Creatieve werkvormen en methodieken*. Daarnaast zoek ik de samenwerking met verschillende klasgenoten om mijn concept bij te scherpen, uit te proberen. Tijdens Ludodidactiek heb ik een spelvorm ontwikkeld waarbij deelnemers moesten experimenteren met specifieke (kaarten) zoektermen, om zo op andere invalshoeken te komen van bepaalde onderwerpen.

2 Doel en doelgroep

Doel is om te onderzoeken of ik met docudidactiek (jong) volwassenen een werkvorm kan aanbieden die ervoor zorgt dat ze tijdens het maken van een mini documentaire een stap kunnen zetten in persoonlijke reflectie. Lukt het ze om met een eigen gekozen onderwerp of thema antwoord te geven op de volgende vragen:

- Wie ben ik?
- En hoe zien anderen mij?

Ik wil bij de docudidactiek werkvorm graag differentiëren met de volgende randvoorwaarden: technische kennis, soort studie, technisch support. Bij het hoofdstuk "kunsteducatief product" zal ik verder inzoomen op de werkvormen. Na het afronden van de docudidactiek opdracht wil ik evalueren en meten wat het effect is geweest op hun persoonlijke ontwikkeling. Door middel van een nagesprek en uitgebreide evaluatie wil ik ontdekken wat het heeft opgeleverd voor de deelnemers.

3 Onderzoeksvragen

Hoofdvraag:

Hoe beïnvloedt het maken van een eigen mini-documentaire over een persoonlijk onderwerp de eigen ontwikkeling, en de kijk op zichzelf daarin, van jongeren tussen 16-26 jaar?

Deelvragen:

- Welke minimale technische middelen zijn er nodig om in de huid van een documentairemaker te kruipen?
- Op welke wijze draagt het maakproces van een eigen mini (docu)-film bij jongeren tussen 16-26 jaar, bij aan de gespreksvorming over taboe onderwerpen?
- Welke nieuwe persoonlijke inzichten levert het maken van een mini documentaire op voor jongeren tussen 16-26?

4 Methode(s) van onderzoek

Ontwerponderzoek

In mijn onderzoek zoek ik de samenwerking op met partijen buiten mijn eigen context. In eerste instantie heb ik docudidactiek binnen mijn eigen context uitgeprobeerd en daarin tijdens de reeks dingen aangepast en verbeterd in het ontwerp. Met de terugkoppeling van studenten kon ik weer verder finetunen. In het proces van het ontwerponderzoek was ik vervolgens benieuwd hoe en waar ik mijn educatief product verder kon testen. Daarin kwam een mooie samenwerking tot stand met mijn klasgenoot Marleen Proost. Met haar heb ik een vereenvoudigde vorm van docudidactiek geformuleerd en uitgetest. De volgende stap in het ontwerp is een context buiten het onderwijs. Ism Stichting Social Film ga ik het ontwerp verder ontwikkelen in de richting van een kunsteducatief eindproduct dat bruikbaar en deelbaar is voor verschillende partijen binnen- en buiten het onderwijsveld.

Narratief onderzoek

In mijn onderzoek staat het vertellen van een (persoonlijk) verhaal centraal. Deelnemers gaan aan de slag met een eigen gekozen thema of onderwerp waarbij ze dit vanuit een eigen invalshoek benaderen. Het gaat in deze niet zozeer om de wetenschappelijke onderbouwing of ontdekte details van een onderwerp, maar om het eigen proces daarin en reflectie achteraf. Door het construeren van een eigen narratief verhaal wil ik onderzoeken of zij tot nieuwe eigen inzichten komen. *Lub, V (2014) Kwalitatief evalueren in het sociale domein*

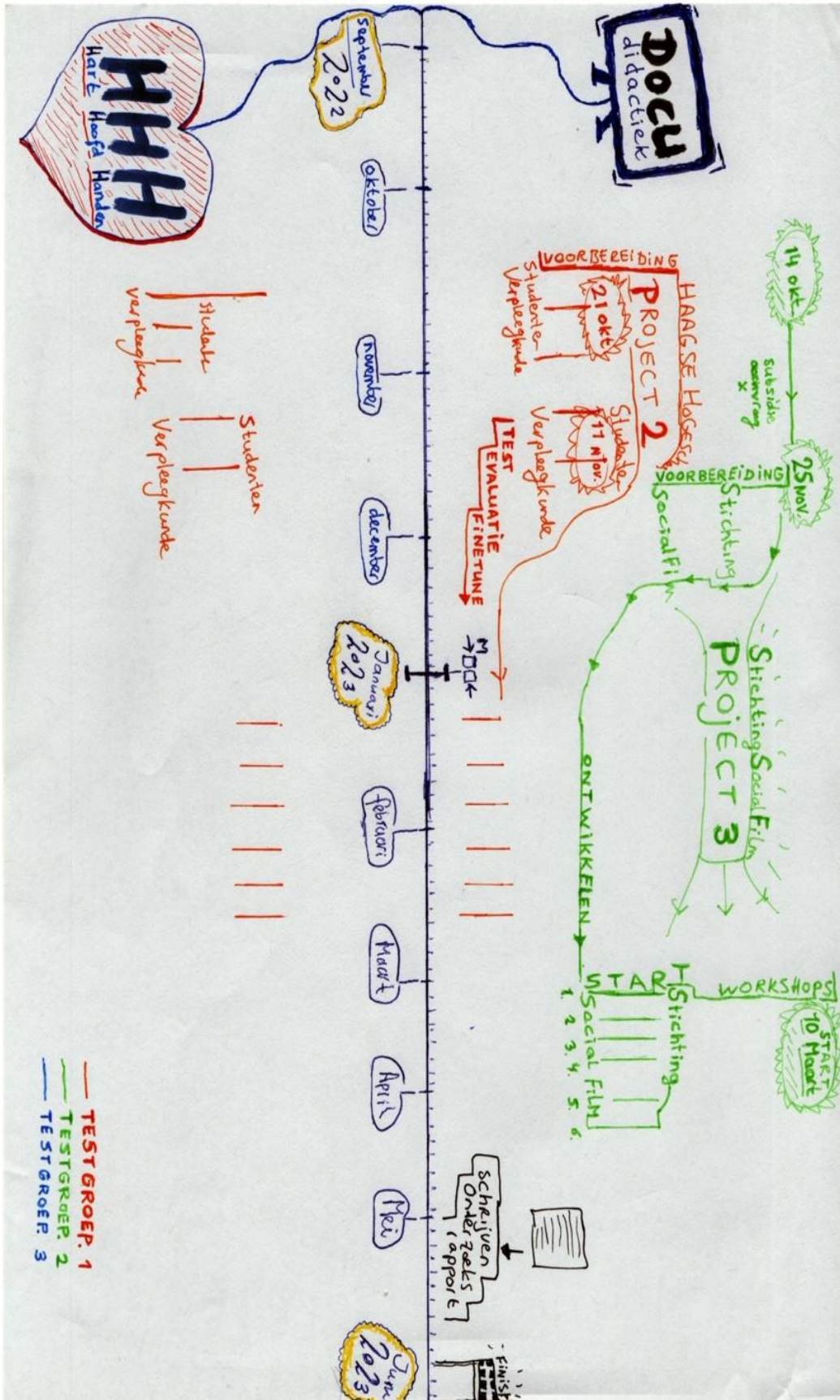
De potentie van narratief onderzoek voor evaluatiedoeleinden

"Narratief onderzoek zou kunnen worden ingezet om het verloop van een interventie of sociaal programma chronologisch en gedetailleerd in kaart te brengen vanuit het perspectief van de deelnemer." Hierbij is het van belang om te onderzoeken of er bij de deelnemers sprake gaat zijn van een zogenaamd *turning point* [Riessmann 2008]. Een moment dat we ook daadwerkelijk veranderend gedrag kunnen vaststellen. *Lub, V (2014) Kwalitatief evalueren in het sociale domein*

Participatief onderzoek (actieonderzoek)

Is alleen van toepassing op de deelnemers zelf en niet zozeer op mij als ontwerper / onderzoeker van docudidactiek. Op een bepaald moment kan ik een stap naar achteren doen en hebben de deelnemers de regie over hun eigen proces. Maar ik vond hem toch interessant om te benoemen. Participatief onderzoek beoogt een bijdrage te leveren aan een sociale verandering bij de deelnemers. Daarnaast gaat het bij participatief onderzoek niet slechts om de resultaten, maar vooral ook om de zelfkennis en inzichten die deelnemers opdoen tijdens het proces. Dat is wel wat er gebeurt bij docudidactiek en de deelnemers.

5 Timeline

6 Stakeholders

(Project 2) Haagse Hogeschool

Marleen Proost en Studenten HHS

(Project 3) Stichting Social Film

Jesse van Venrooij (oprichter Stichting Social Film, filmmaker en social worker)

Stefan van Teeffelen (Docent Social work, Avans Hogeschool)

Janine Cloosterman (Strategisch adviseur ContourdeTwern, procesbegeleider bij verandervraagstukken)

v.l.n.r Jesse, Janine en Stefan

Activiteiten

- Tijdens een bijeenkomst op 14 okt. 2022 in Tilburg was ik in gesprek met bovenstaande stakeholders. Mijn idee van docudidactiek kon rekenen op veel enthousiasme. Vanuit verschillende invalshoeken willen we een pilot gaan draaien met mijn methodiek. Daarvoor nodigen we een gemixte groep van deelnemers uit, studenten, zorgprofessionals, variërend in leeftijd en achtergrond.
- In de periode: van vrij 04 nov. tot januari 2023 gaan 16 studenten van de Haagsche Hogeschool bezig met een vereenvoudigde docudidactiek opdracht.
- Er worden op dit moment kandidaten geworven voor de docudidactiek reeks die we in **Maart 2023** gaan opstarten in Tilburg met **Stichting Social Film**.
- Vrijdag 25 nov. 2022 in Tilburg ga ik in gesprek met en een aantal interviews afnemen met een aantal stakeholders. Daarin wil ik proberen te achterhalen wat de belangen en doelen zijn voor de Stichting in de toepassing van docudidactiek.
- Vrijdag 09 dec. 2022 indienen van subsidie Het Fonds voor Cultuurparticipatie
- Inmiddels heb ik contact gelegd met Frank van den Ende van Gilde Opleidingen. Hij organiseert in mei het Onderwijs Innovatie Festival. Ik wil daar een workshop "docudidactiek" gaan geven. In welke vorm weet ik nog niet, maar daarover ga ik met hem in gesprek komende weken. Ik weet ook nog niet of en hoe ik dit precies ga verwerken in mijn afstuderen, maar een interessant podium is het in elk geval wel.

7 Kunst educatief product(en)

Mijn kunst educatieve product kan straks in verschillende vormen worden aangeboden en uitgezet in de buitenwereld. Ik wil graag twee vormen van mijn kunst educatieve product "docudidactiek" onderzoeken, evalueren en het effect ervan beschrijven. Ik begon vorig schooljaar met mijn eerste vorm van docudidactiek met een clubje media-studenten, die al enige ervaring hadden met videotechniek. Ook kregen zij begeleiding van mij en een andere videodocent. Maar wat me heel interessant lijkt is nu een groep jongeren zónder filmervaring ermee aan de slag te zetten. Toen Marleen mij benaderde of zij ook een vorm van docudidactiek mocht inzetten voor haar afstuderen en daarin samenwerken, vond ik dat wel heel interessant om dat uit te proberen. Daarom beschrijf ik hieronder twee vormen van mijn kunst educatieve product die we komende half jaar gaan testen.

In de kern hebben de twee vormen van het kunsteducatieve product wel één en hetzelfde gemeenschappelijke doel en doorlopen ze ook dezelfde stappen, namelijk:

een creatieve, audiovisuele werkvorm en reflectie waarbij deelnemers aan de slag gaan met het maken van een eigen (mini) documentaire, waarin zij zélf centraal staan.

Stap 1 – voorbereidingsfase, scenario

In de eerste stap gaan studenten aan de slag met het verkennen van onderwerpen en thema's waar zij zich persoonlijk tot aangetrokken voelen. Dit kunnen ze delen met andere studenten of docenten. Op basis daarvan zoeken ze verder en werken ze het verder uit. Dit gebruiken ze vervolgens als springplank om aan hun eigen persoonlijke verhaal en identificatie te koppelen.

Stap 2 – opnames maken

De tweede stap is een fase die eigenlijk constant plaats kan vinden omdat er ook gebruikt kan worden van bestaand materiaal, en bij aanvang van de opdracht direct opnames gemaakt zouden kunnen worden.

Stap 3 – montage

De montage van de beelden is een belangrijke omdat hier bepaald wordt wat de kijker straks gaat zien en in welke volgorde de deelnemer zijn beelden gaat selecteren.

Stap 4 - nabespreking

Reflectiegesprek met klasgenoten en docent.

Waar en hoe ga ik docudidactiek verder testen?

1 Een korte opdracht en instructie met weinig (technische) begeleiding

Stakeholders: Haagse Hogeschool, Marleen Proost, studenten Haagse Hogeschool

Tijdsperiode: Nov 2022 – Mrt 2023

Ontwikkel en testfase: Periode Week 47 t/m Week 6

Dit doe ik samen met Marleen. Waarin ik meer de rol pak van de technische en uitvoerende kant. Samen met Marleen Proost ontwikkelen we een "vereenvoudigde" opdracht van docudidactiek en laten we telkens twee studenten van de Haagse Hogeschool wekelijks een opdracht uitvoeren. Na terugkoppeling van de student scherpen we de opdracht aan. Ik ontwikkel tips hoe de studenten beter tot de kern kunnen komen. Daarin voeg ik mijn expertise toe als filmmaker en bekijk ik aan het einde van het schooljaar de verschillen met de uitgebreide workshopreeks van docudidactiek. Met de eenvoudige opdracht voor de studenten aan de HHS zijn we

gestart in week 47 en gaan we 8 weken lang aan de slag. Deze studenten maken de opdracht (het filmpje) en bekijken het van elkaar. Ze hebben een week de tijd voor uitvoering. Na een week bespreken we het online en noteren we de feedback. Aan de hand van deze feedback scherpen we de opdrachtformulering verder aan. De terugkoppeling van de studenten verwerk ik straks allemaal in mijn onderzoeksrapport, waarin ik dan de vergelijking maak met de grotere workshop opdracht. Marleen gaat verder inzetten als onderdeel van haar bredere profileringsopdracht die onderdeel is van het curriculum. Het is mooi om te zien met welke resultaten (heel verschillend!) de studenten komen en ik ben heel benieuwd wat ons allemaal nog te wachten staat.

evaluatie met studenten van HHS: Susanne (links) en Clara (rechts)

2 Een 6-delige workshop reeks met (professionele) begeleiding van (film) docenten

Stakeholders: Stichting Social Film, Jesse van Venrooij, deelnemers aan de workshopreeks

Tijdsperiode: Feb – Mei 2023

Ontwikkel en testfase: Periode Week 7 t/m week 14

Dit doe ik zonder Marleen en is een veel groter en uitgebreidere vorm van docudidactiek. In opdracht van Stichting Social film ontwikkel ik een 6-delige workshop reeks "docudidactiek" voor jongeren tussen de 16-26 jaar uit de regio Tilburg e.o. Elke workshop duurt ongeveer 2 uur en zal in het teken staan van het maken van een eigen persoonlijke mini-documentaire. Het vertrekpunt met de opdracht bij de Haagse Hogeschool en deze is dus hetzelfde. Verschil is dat deze groep veel meer tijd heeft en bovendien inhoudelijke en technische begeleiding krijgt daarin.

Graag wil ik onderzoeken wat het effect op de deelnemer(s) is als je met weinig tot geen instructie en begeleiding, zelfstandig aan de opdracht werkt. In vergelijking met een groep die in 6 groepsbijeenkomsten een intensief traject aangaat. Ik ben benieuwd of er overlap zit in de uitkomsten. In de terugkoppeling willen we graag van de deelnemers terug horen wat het ze heeft opgeleverd aan zelfinzicht en hoe ze in de bespreking (feedback) naar elkaar ook nieuwe dingen gehoord hebben. Tijdens Maakprocessen heb ik inzichtelijk gekregen dat een maakproces ook uit verschillende fasen bestaat. Ik ga in mijn onderzoek deze fasen niet afzonderlijk van elkaar in detail beschrijven. Maar door Maakprocessen (A, B en C) te volgen heb ik wel beter inzicht gekregen in de verschillende modellen die je kan gebruiken. Tijdens mijn eigen testfasen van docudidactiek wil ik graag informatie ophalen wat de

deelnemers ervaren in de verschillende fasen van het maakproces. Bij de tweede testfase met de groep in Tilburg wil ik ook graag een aantal principes van Ludodidactiek toepassen. Hoe en welke vorm precies weet ik nog niet.

In het kader van Creatief Ondernemen: we gaan proberen om een subsidie te krijgen voor ons project in Tilburg en willen samen een aanvraag indienen. Het Fonds voor Cultuurparticipatie (het Fonds) is voor een Open Oproep op zoek naar kunstzinnige en/of erfgoedactiviteiten op buurt- en wijkniveau die de mentale gezondheid van jongeren (12 t/m 27 jaar) helpen te bevorderen. Wij hebben samen een projectplan opgesteld met een begroting, beschrijving en doelstelling.

Bronnen

Budde, E. (2008). *Wat woorden niet kunnen zeggen: Creatieve werkvormen en methodieken*. Bohn Stafleu van Loghum.

Kieft, F. de. (2019). *De kunst van de didactiek: Werkboek voor de vrijeschool* (1ste editie). Christoffor.

Lub, V (2014) *Kwalitatief evalueren in het sociale domein*. (2014). Boom Lemma Uitgevers.

Sawyer, K. (2017b). *Group Genius: The Creative Power of Collaboration*. Adfo Books

Bronwasser, S. (2011). *Zo werken wij: 10 ontmoetingen met bijzondere Nederlandse kunstenaars* (1ste editie). Macmillan Publishers.

Heijnen, E. & Bremmer, M. (2020). *Wicked Arts Assignments: Practicing Creativity in Art, Music, Design, Dance* (1ste editie). Valiz

Rosmalen, B. van. (2016). *Muzische Professionalisering: publieke waarden in professioneel handelen* (1ste editie). IJzer.